

NYTT ÅR, NYA ORD

Betalskugga, *embrejsa* och *selfie*. Har du koll på orden som dök upp och etablerade sig i det svenska språket under 2013? Vi tar en snabbtitt på några av nykomlingarna och vad de berättar om oss och vårt samhälle.

Språkrådet presenterade nyligen 2013 års nyordslista – en sammanställning över några av de ord som dök upp eller fick fäste i svenskan under förra året. Nyordslistan är spännande på flera olika sätt. Inte bara sammanfattar den de nya fenomen och produkter som dök upp under året som gick. Den visar också på de språkliga trender som råder och på den kreativitet vi språkbrukare har. Man kan säga att nyordslistan är ett bra bevis på att språket helt och hållet ägs och utvecklas av oss som använder det.

DE SOCIALA MEDIERNA

I de senaste nyorden återspeglas tydligt att vi tillbringar mycket tid på internet. En fjärdedel av orden på Språkrådets lista har nämligen någon koppling till våra datorer och mobiltelefoner. Därför är det kanske inte så konstigt att ordet *mobilmisshandling* tillkom i vår gemensamma vokabulär. Att ständigt vara uppkopplad och ha tillgång till en uppsjö av nätbaserade tjänster har blivit så självklart att vi även börjat prata om *betalskugga* – alltså att inte kunna betala med kort på grund av att det inte finns mobiltäckning. Kanske drabbades du av det på fjällsemestern?

ENGELSKANS INFLYTANDE

En bidragande faktor i det svenska språkets utveckling är inflytandet från andra språk, inte minst engelskan. Från den här regeln gjordes inga avsteg under 2013 – ett helt gäng engelska ord lånades in och anpassades till svenska uttals- och böjningsmönster. Lade du till exempel upp någon *selfie* i sociala medier förra

året – en bild av dig själv tagen med din mobiltelefon? Eller *utsmartade* (eng. *outsmart*) du någon, det vill säga överlistade? Du kanske *embrejsade* (eng. *embrace*) fenomenet att *twerka* – intensivt skaka rumpan till musik – på dansgolvet?

POLITISKA KOPPLINGAR

Att politiken har inverkan på vårt språk går också att utläsa av nyordslistan. *Läxrut*, *köttskatt*, *budgetstup* och *nagelprotest* är allihopa ord som kom ur politiska beslut eller ställningstaganden. Ett ord som vi gillar särskilt är *gubbploga* – den irriterande tendensen att prioritera snöröjning av bilvägar framför till exempel cykelvägar och busshållplatser. Ordet har kommit att användas mer och mer även i överförd betydelse.

ORD PÅ INGÅNG

Vad kan vi då förvänta oss av 2014? Vilka ord kommer att dyka upp och vilka får ett ordentligt fäste? Ja, det beror helt på vad som händer runtomkring oss och vad vi uppfattar som viktigt. Ett hett tips är att årets riksdagsval kommer att ge en del uppslag. Ett annat är att orden som kopplar till internet och sociala medier kommer att bli ännu fler. Men till syvende och sist är det faktiskt du som bestämmer.

Månadens fråga

FRÅGA: I samband med till exempel insamlingsgalor hör man ofta uttrycket "du kan göra skillnad". Kan man verkligen säga så?

SVAR: Ja, det kan man. Men det är många som hajar till inför uttrycket *göra skillnad* utan preposition efter (mellan/på något eller någon). Det är inlånat från engelskans *make a difference* och har bara använts i formellt svenskt skriftspråk sedan 1990-talets slut. I exemplet ovan betyder *göra skillnad* ungefär 'ha betydelse'. Och här finns nog ändå en tänkt prepositionsfras: *du kan göra skillnad* (alltså ha betydelse) för någon annan, genom din insats. På liknande sätt använder vi också uttrycket *det gör ingen skillnad* med innebörden 'det har ingen betydelse'.